

УДК 159.98

Ятчук М.С.

ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРАЦІВНИКІВ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Ятчук М.С. Професійно-психологічний тренінг формування психологічної компетентності у працівників Державної кримінально-виконавчої служби України. У статті розглядається проблема професійно-психологічного тренінгу формування психологічної компетентності у працівників Державної кримінально-виконавчої служби України. Розкрито теоретичні засади професійно-психологічного тренінгу формування психологічної компетентності у працівників органів та установ виконання покарань. Виділено напрями тренінгу формування психологічної компетентності у працівників органів та установ виконання покарань: розвиток здатності оцінювати ситуації, розвиток здатності прогнозувати, розвиток здатності розв'язувати проблеми, розвиток здатності самовладання у складних ситуаціях, розвиток психологічної готовності до дій у складних ситуаціях.

Вказано проблеми, пов'язані з тренінговою роботою в органах та установах виконання покарань: розробка тренінгів для працівників Державної кримінально-виконавчої служби України, враховуючи особливості їхньої професійної діяльності; впровадження тренінгів, що нерідко пов'язано з нестачею часу у працівників й пропуском тренінгових занять; спеціальна підготовка тренерів-психологів для роботи з працівниками органів та установ виконання покарань.

Ключові слова: професійно-психологічний тренінг, оцінка ситуацій, прогнозування ситуацій, розв'язання проблем, самовладання у складних ситуаціях, психологічна готовність до дій у складних ситуаціях.

Ятчук М.С. Профессионально-психологический тренинг формирования психологической компетентности у работников Государственной уголовно-исполнительной службы Украины. В статье рассматривается проблема профессионально-психологического тренинга формирования психологической компетентности у работников Государственной уголовно-исполнительной службы Украины. Раскрыты теоретические основы профессионально-психологического тренинга формирования психологической компетентности у работников органов и учреждений исполнения наказаний. Выделены направления тренинга формирования психологической компетентности у работников органов и учреждений исполнения наказаний: развитие способности оценивать ситуации, развитие способности прогнозировать, развитие способности решать проблемы, развитие способности самообладания в сложных ситуациях, развитие психологической готовности к действиям в сложных ситуациях.

Указаны проблемы, связанные с тренинговой работой в органах и учреждениях исполнения наказаний: разработка тренингов для работников Государственной уголовно-исполнительной службы Украины, учитывая особенности их профессиональной деятельности; внедрение тренингов, что нередко связано с нехваткой времени у работников и пропуском тренинговых занятий; специальная подготовка тренеров-психологов для работы с работниками органов и учреждений исполнения наказаний.

Ключевые слова: профессионально-психологический тренинг, оценка ситуаций, прогнозирование ситуаций, решение проблем, самообладание в сложных ситуациях, психологическая готовность к действиям в сложных ситуациях.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Проблема розвитку психологічної компетентності у працівників Державної кримінально-виконавчої служби (далі – ДКВС) України є актуальною на сучасному етапі реформування пенітенціарної системи України. У сьогоднішні відбувається пошук шляхів формування висококваліфікованих, компетентних професіоналів для роботи в умовах органів та установ виконання покарань. Труднощі пов'язані з тим, що відсутня єдина теорія формування психологічної компетентності у працівників органів та установ виконання покарань. Усе це спонукає здійснити пошук засобів розвитку психологічної компетентності у працівників ДКВС України. Враховуючи особливості професійної діяльності в умовах ДКВС України, доцільно виділити як засіб формування психологічної компетентності професійно-психологічний тренінг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У юридичній психології окремі аспекти розробки та впровадження професійно-психологічних тренінгів у діяльність органів та установ виконання покарань, органів внутрішніх справ, Національної поліції безпосередньо чи опосередковано досліджували В.І. Барко, В.В. Барко, С.Ю. Замула, В.О. Лефтеров, Л.І. Мороз, В.П. Остапович, І.В. Пахомов, П.П. Підюков, Н.А. Перкова, І.М. Рудницька, В.О. Синьбок, М.М. Чичуга та інші. Проте питання професійно-психологічного тренінгу формування психологічної компетентності у працівників ДКВС України залишаються без належної уваги, що й зумовило вибір теми дослідження.

Мета статті – розкрити особливості професійно-психологічного тренінгу формування психологічної компетентності у працівників ДКВС України.

Виклад основного матеріалу та результатів дослідження. Головне завдання професійної діяльності працівників органів та установ виконання покарань – виправлення та ресоціалізація засудженого, а для цього вони повинні володіти психологічною компетентністю. Уміння розуміти іншу людину, збагнути її «внутрішній світ», цілеспрямовано вплинути на її поведінку є основним професійним інструментом працівників органів та установ виконання покарань, а тому потребує вдосконалення. Але розвиток цього вміння слід починати з розуміння ситуації, прогнозування ситуації, розв'язання проблем, самовладання у складних ситуаціях, психологічної готовності до дій у складних ситуаціях.

Нерідко у складних ситуаціях працівники органів та установ виконання покарань розгублюються й виявляють неготовність прийняти рішення, діяти тощо. Серед причин такого непрофесіоналізму варто виділити низький рівень розвитку психологічної компетентності у працівників ДКВС України.

Для розвитку психологічної компетентності у працівників органів та установ виконання покарань потрібно шукати нові напрями удосконалення їхньої професійно-психологічної підготовки, які будуть розвивати здатності до оцінки ситуації, її прогнозування, розв'язання проблем, самовладання у складних ситуаціях тощо.

Психологічне супроводження службової діяльності працівників органів та установ виконання покарань здійснюють психологи та старші інспектори з виховної та соціально-психологічної роботи відділів (секторів) по роботі з персоналом органів та установ виконання покарань.

Аналіз діяльності психологів та старших інспекторів з виховної та соціально-психологічної роботи відділів (секторів) по роботі з персоналом органів та установ виконання покарань показує, що головна увага приділяється особам, віднесеним до групи посиленої психологічної уваги. У цих групах проводяться відповідні заняття. Також здійснюється психодіагностика особистості працівників (тип темпераменту, психоемоційний стан, рівень інтелекту, професійне мислення, акцентуації характеру тощо), вивчення соціально-психологічного клімату в колективі працівників. Проте не вживаються заходи щодо розвитку психологічної компетентності у працівників ДКВС України. Отже, актуальним залишається питання активізації власних можливостей працівників органів та установ виконання покарань щодо розвитку їхньої психологічної компетентності.

В.І. Барко, В.В. Барко, Л.А. Кирієнко вважають, що «у моделі професійної компетентності будь-якого фахівця доцільно виокремити дві базові компетенції: 1) власне професійні компетенції, що включають у себе вимоги, що пред'являються до керівника відповідно до змісту та специфіки професійно-управлінської діяльності; 2) професійні компетенції, які охоплюють професійно-психологічні характеристики особи, тобто професійні й індивідуально-психологічні якості керівника, що забезпечують успішність його професійно-управлінської діяльності» [2, с. 148]. Отже, потрібно розробити модель психологічної компетентності працівників органів та установ виконання покарань і забезпечити її розвиток.

Одним із ефективних засобів розвитку психологічної компетентності у працівників органів та установ виконання покарань є професійно-психологічний тренінг.

Як свідчать наукові джерела, «термін *тренінг* (від англійського – training) має декілька значень: навчання, виховання, підготовка, тренування. Його застосовують для позначення різноманітних прийомів, форм і засобів, що використовуються у психологічній практиці, як в індивідуальному, так і груповому контексті» [9, с. 112].

П.П. Підюков, О.С. Дронова, С.Л. Мазур, Т.В. Бобко у праці «Психологічний тренінг у роботі з працівниками ОВС» зазначають «психологічний тренінг є ефективним та продуктивним методом формування необхідних психологічних якостей, умінь і навиків особистості, які сприяють цілісному виконанню оперативних-службових завдань працівниками ОВС» [9, с. 118].

Л.І. Мороз [8, с. 257] вважає, що професійно-психологічний тренінг потрібно використовувати для психологічного супроводження практично всіх видів фахової діяльності працівників органів внутрішніх справ, від профорієнтації на міліцейські професії і до звільнення працівників у відставку та їхньої реінтеграції в суспільне життя поза системою МВС України. Крім того, тренінг розглядається як інструмент досягнення бажаних результатів.

О.В. Лазорко у праці «Професійно-психологічний тренінг менеджерів як метод корекції та розвитку професійно важливих якостей» [4] пропонує розвивати відповідальність менеджерів й виділяє компоненти (конативний, емоційно-мотиваційний, когнітивний) та рівні (індивідуально-психологічний, організаційний) професійно-психологічного тренінгу. На думку О.В. Лазорко, існує чотири етапи професійно-психологічного тренінгу відповідальності: діагностичний, інформаційно-пізнавальний, корекційний, стабілізаційний.

Н.О. Євдокимова у статті «Професійно-психологічний тренінг як технологія становлення професіонала» [3, с. 125] надає дані про використання викладачами вищих навчальних закладів тренінгів у практичній діяльності. Результати отримані дослідницею свідчать про те, що тренінгові технології є маловживаними, викладачі мають недостатньо знань про ці технології та не володіють методикою проведення тренінгових занять. Так, 88% опитуваних взагалі не володіють тренінговими технологіями, ще 70% – не обізнані з методикою проведення тренінгових занять, 50% – мають бажання навчитись проводити тренінги, 7% – не використовують тренінгові технології у своїй діяльності, хоча й володіють ними, 5% – впроваджують тренінгові технології.

Аналіз наукових праць (Н.О. Євдокимової [3], О.В. Лазорко [4: 5], Л.І. Мороз [8], М.М. Чичуги [12] тощо) дає можливість виділити проблеми, пов'язані з тренінговою роботою в органах та установах виконання покарань:

- розробка психологічних тренінгів для працівників ДКВС України, враховуючи особливості їхньої професійної діяльності;
- впровадження тренінгів, що нерідко пов'язано з нестачею часу у працівників й пропуском тренінгових занять, як наслідок може бути невдоволення тренінгом тощо;
- спеціальна підготовка тренерів-психологів для роботи з працівниками органів та установ виконання покарань.

На нашу думку, доцільно включити, разом із тренінгом профілактики професійної деформації працівників ДКВС України [10], профілактики деструктивних психічних станів [12], оптимізації соціально-психологічного клімату в колективі працівників [11], тренінг розвитку психологічної компетентності.

Враховуючи вище викладене, пропонуємо розроблений професійно-психологічний тренінг розвитку психологічної компетентності у працівників органів та установ виконання покарань.

І.М. Матійків у праці «Тренінг емоційної компетентності» пропонує тренінг для групи з 15–18 учасників й зазначає, що саме така кількість учасників є достатньо великою, щоб забезпечити необхідну різноманітність форм взаємодії, а також досить компактною, оскільки кожен має можливість особисто проявитися і водночас відчутти себе невід'ємною частиною групи [7, с. 6].

На нашу думку, доцільно розширити тренінгову групу до 20–22 осіб. Це дасть змогу збільшити кількість невеликих груп по 5–6 осіб, кожна з яких буде демонструвати свої результати. А чим більше зразків буде продемонстровано під час професійно-психологічного тренінгу, тим більший досвід отримають учасники.

О.В. Лазорко у праці «Професійно-психологічний тренінг як метод корекції та розвитку професійної відповідальності менеджерів» [5] пропонує професійно-психологічний тренінг відповідальності керівників тривалістю п'ять днів, по три години щодня.

Ми ж пропонуємо професійно-психологічний тренінг розвитку психологічної компетентності у працівників ДКВС України тривалістю шість сесій, по чотири години кожна. Краще проводити протягом шести днів поспіль по одній сесії, хоча можна й по дві.

Професійно-психологічний тренінг формування психологічної компетентності у працівників органів та установ виконання покарань включає п'ять напрямів:

- розвиток здатності оцінювати ситуації;
- розвиток здатності прогнозувати;
- розвиток здатності розв'язувати проблеми;
- розвиток здатності самовладання у складних ситуаціях;
- розвиток психологічної готовності до дій у складних ситуаціях.

У професійній діяльності працівників ДКВС України виникають різні ситуації, які потребують оцінки. Це може бути конфліктна ситуація між засудженими, суперечність між працівниками певного структурного підрозділу установи виконання покарань, захоплення працівника в заручники, напад засудженого на працівника установи виконання покарань тощо. Оцінка ситуації потребує мобілізації спостережливості (часто потрібно виявити малопомітні деталі, незначні зміни, їхню динаміку тощо), професійного мислення (аналіз та синтез отриманої інформації, її порівняння, узагальнення, абстрагування), професійної пам'яті (згадування попередніх ситуацій, їхнє відтворення та ін.), інтелекту (зіставлення різних ситуацій з власного досвіду, знаходження аналогії у певних ситуаціях тощо), актуалізації творчого потенціалу особистості (творчий підхід надає можливість використати нестандартність при оцінці ситуації). Саме під час оцінки ситуації потрібно побудувати цілісну картину, щоб у подальшому можна було здійснити прогноз.

Другий напрям тренінгової роботи передбачає розвиток у працівників ДКВС України здатності до прогнозування. У процес прогнозування включаються мнемічні процеси (фіксація, збереження, відтворення, забування інформації) та мисленнєві (аналіз, синтез, абстрагування, порівняння, узагальнення інформації), інтелектуальні (знаходження взаємозв'язку, аналогії у ситуаціях), важливе значення мають спостережливості та креативності працівника. Крім того, працівники повинні використовувати психологічні знання (а саме, знання візуальної психодіагностики для розуміння іншої людини тощо).

Працівники ДКВС України у своїй професійній діяльності повинні на високому професійному рівні розв'язувати проблеми, які нерідко бувають екстремальними за своїм характером.

Можна виділити такі етапи розв'язання проблеми працівником ДКВС України: оцінка проблемної ситуації (вирішити, що головне у цій ситуації, з якого приводу вона виникла, що потрібно встановити, чого саме вона стосується та ін.); прогнозування проблемної ситуації (з'ясувати, які можливі варіанти перебігу даної ситуації, які можуть бути наслідки (позитивні, негативні) і для кого тощо); власне процес розв'язання проблеми (пошук оптимальних варіантів її розв'язання).

Таким чином, для прийняття рішення у певній ситуації працівники органів та установ виконання покарань повинні спочатку отримати відомості про ситуацію, її оцінити, спрогнозувати й відповідно прийняти рішення. Наприклад, засуджений у відділенні соціально-психологічної служби скоїв крадіжку в іншого засудженого, останній звернувся до начальника відділення. Перед начальником відділення постає проблема, яка потребує розв'язання.

У процесі розв'язання проблеми працівником ДКВС України задіяний пізнавальний (когнітивний), емоційний (емоційно-вольовий), мотиваційний і діяльнісний компоненти.

Отже, розв'язання проблеми залежить не лише від когнітивних процесів, а й від емоційного стану працівника ДКВС України. Тому потребує розвитку здатність до самовладання у складних ситуаціях. Працівник, який має достатній досвід оцінки та прогнозування ситуацій, може розгубитись під час прийняття рішення щодо певної ситуації, через власний психоемоційний стан. Перебування працівників органів та установ виконання покарань у стресовому стані, у стані депресії тощо позначається на виконанні професійних обов'язків.

Проте здатність до оволодіння собою тісно пов'язана з психологічною готовністю до дій у складних ситуаціях. Будучи психологічно готовим до небезпеки, працівник ДКВС України успішніше виконає професійне завдання, ніж невідготовлений.

Так, науковці пропонують формувати психологічну готовність до дій у небезпечних ситуаціях у працівників, діяльність яких пов'язана з особливими умовами. В.І. Барко, В.В. Барко, В.П. Остапович у статті «Концептуальні засади професійно-психологічного тренінгу «Збереження психологічного здоров'я поліцейських Національної поліції України»» аналізують професійно-психологічний тренінг, у якому значна увага зосереджується на розвитку психологічної стійкості і надійності у працівників Національної поліції, здатності протистояти стресам і конфліктам [1].

Звичайно, психологічну готовність працівників органів та установ виконання покарань до дій у несподіваних ситуаціях не можливо сформувати за одну сесію тренінгу, тобто за чотири години, проте можна навчити працівників як це робити й спонукати їх до цього.

У процесі професійно-психологічного тренінгу формування психологічної компетентності у працівників ДКВС України відбувається реалізація принципу активності учасників тренінгу, створюється атмосфера доброзичливості, взаємодопомоги тощо.

Під час професійно-психологічного тренінгу формування психологічної компетентності у працівників ДКВС України формуються відповідні уміння та навички, розвиваються професійно важливі якості, удосконалюються вже набуті, відбувається гармонізація складного процесу досягнення професійної психологічної компетентності.

Аналіз напрямів тренінгової роботи дає можливість констатувати, що запропонований професійно-психологічний тренінг формування психологічної компетентності у працівників органів та установ виконання покарань спрямований на розвиток відповідальності за свої дії, ініціативності, дисциплінованості, толерантності, самостійності під час прийняття рішень та виконання дій, стресостійкості, саморегуляції (наприклад, у конфліктних ситуаціях), самовладання, впевненості, принципності, логічного мислення, психологічної готовності до дій у складних екстремальних ситуаціях, уміння спілкуватись (наприклад, уміння активного та пасивного слухання, розуміння іншого тощо) та цілеспрямовано впливати на інших (наприклад, уміння переконувати та ін.), актуалізацію творчого потенціалу особистості та її мотивації до досягнення поставленої мети тощо. Крім того, тренінг певною мірою забезпечує профілактику й корекцію емоційного вигорання у працівників ДКВС України.

Отримані під час тренінгу знання допоможуть працівникам органів та установ виконання покарань бути більш компетентними у подальшій професійній діяльності, використовуючи психологічні знання й відповідні уміння, навички. Крім того, працівники ДКВС України навчаються того, як можна розвивати здатність оцінювати ситуації, прогнозувати ситуації, розв'язувати проблеми, проявляти самовладання у складних ситуаціях та бути психологічно готовим до дій у цих ситуаціях.

Висновки:

1. Професійно-психологічний тренінг формування психологічної компетентності у працівників органів та установ виконання покарань включає п'ять напрямів: розвиток здатності оцінювати ситуації; розвиток здатності прогнозувати; розвиток здатності розв'язувати проблеми; розвиток здатності самовладання у складних ситуаціях; розвиток психологічної готовності до дій у складних ситуаціях.

2. Тренінг формування психологічної компетентності у працівників ДКВС України допомагає працівникам краще зрозуміти свої можливості, актуалізувати мотивацію до досягнення мети, розвивати власну психологічну компетентність, досягати професійної майстерності та високих показників у професійній діяльності.

Перспективи подальших досліджень. Актуальними проблемами залишаються такі: психологічне супроводження працівників органів та установ виконання покарань від початку проходження служби, включаючи й стажування, й до моменту виходу на пенсію; розробка та впровадження професійно-психологічних тренінгів для працівників органів та установ виконання покарань; підготовка висококваліфікованих тренерів-психологів для роботи з персоналом ДКВС України.

Список використаних джерел

1. Барко В. І. Концептуальні засади професійно-психологічного тренінгу «збереження психологічного здоров'я поліцейських Національної поліції України» / В. І. Барко, В. П. Остапович, В. В. Барко // *Право і Безпека*. – 2016. – № 4 (63). – С. 104–109.
2. Барко В. І. Професійна управлінська компетентність керівника підрозділу Національної поліції України: дефініції, зміст, структура / В. І. Барко, В. В. Барко, Л. А. Кириєнко // *Особистість, суспільство, закон: психологічні проблеми та шляхи їх розв'язання* : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. С. П. Бочарової (30 берез. 2017 р., м. Харків, Україна) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка Нац. акад. пед. наук України ; Консультат. місія Європейського Союзу в Україні. – Х. : ХНУВС, 2017. – С. 147–149.
3. Євдокимова Н. О. Професійно-психологічний тренінг як технологія становлення професіонала / Н. О. Євдокимова // *Актуальні проблеми психології* / За ред. С. Д. Максименка. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – Т. 7. – Вип. 20. – Ч. 1. – С. 125–128.
4. Лазорко О. В. Професійно-психологічний тренінг менеджерів як метод корекції та розвитку професійно важливих якостей / О. В. Лазорко // *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2010. – № 3. – С. 132–135.
5. Лазорко О. В. Професійно-психологічний тренінг як метод корекції та розвитку професійної відповідальності менеджерів / О. В. Лазорко // *Психологічні перспективи* / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Ін-т соц. та політ. психології ; [редкол. : Л. Засекіна (голов. ред.) та ін.]. – Луцьк, 2011. – Вип. 18. – С. 160–168.
6. Лефтеров В. О. Психологічні тренінгові технології в органах внутрішніх справ : [моногр.] : у 2 т. / Лефтеров В. О. – Донецьк : ДЮІ,

2007. – Т. 1 : Методологія психотренінгу та його використання у професійно-психологічному розвитку персоналу, задіяного в екстремальних видах діяльності. – 2007. – 242 с.
7. Матійків І. М. Тренінг емоційної компетентності : навч.-метод. посібник / І. М. Матійків – К. : Педагогічна думка, 2012. – 112 с.
8. Мороз Л. І. Професійно-психологічний тренінг у становленні особистості фахівця (на прикладі працівників ОВС) : [моногр.] / Мороз Л. І. – Івано-Франківськ : ЗАТ Надвірн. друк., 2007. – 312 с.
9. Підюков П. П. Психологічний тренінг у роботі з працівниками ОВС / П. П. Підюков, О. С. Дронова, С. Л. Мазур, Т. В. Бобко // Наука і правоохорона. – 2014. – № 1 (23) – С. 111–119.
10. Профілактика професійної деформації персоналу установ виконання покарань : тренінгова програма / [І. В. Пахомов, І. М. Рудницька, В. О. Синьок та ін.]. – Біла Церква, 2011.
11. Формування позитивного соціально-психологічного мікроклімату в колективі співробітників установ виконання покарань : тренінгова програма / [С. Ю. Замула, Н. А. Перкова, І. М. Рудницька та ін.]. – Біла Церква, 2011.
12. Чичуга М. М. Профілактика деструктивних психічних станів працівників соціально-психологічної служби установ виконання покарань України : дис. ... канд. психол. наук / Чичуга Марина Михайлівна. – Х., 2016. – 265 с.

Список використаних джерел

1. Barko V. I. Kontseptual'ni zasady profesiyno-psykholohichnoho treninhu «zberezhennya psykholohichnoho zdorov'ya politseys'kykh Natsional'noyi politsiyi Ukrainy» / V. I. Barko, V. P. Ostapovych, V. V. Barko // Pravo i Bezpeka. – 2016. – № 4 (63). – S. 104–109.
2. Barko V. I. Profesiyna upravlins'ka kompetentnist' kerivnyka pidrozdilu Natsional'noyi politsiyi Ukrainy: definitsiyi, zmist, struktura / V. I. Barko, V. V. Barko, L. A. Kyriyenko // Osobystist', suspil'stvo, zakon: psykholohichni problemy ta shlyakhy yikh rozv'yazannya : zb. tez dop. mizhnar. nauk.-prakt. konf., prysvyach. pam'yati prof. S. P. Bocharovoyi (30 berez. 2017 r., m. Kharkiv, Ukrainy) / MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav ; In-t psykholohiyi im. H. S. Kostyuka Nats. akad. ped. nauk Ukrainy ; Konsul'tat. misiya Yevropeys'koho Soyuzu v Ukraini. – Kh. : KhNUVS, 2017. – S. 147–149.
3. Yevdokymova N. O. Profesiyno-psykholohichnyy treninh yak tekhnolohiya stanovlennya profesionala / N. O. Yevdokymova // Aktual'ni problemy psykholohiyi / Za red. S. D. Maksymenka. – Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2009. – Т. 7. – Vyp. 20. – Ch. 1. – S. 125–128.
4. Lazorko O. V. Profesiyno-psykholohichnyy treninh menedzheriv yak metod korektsiyi ta rozvytku profesiyno vazhlyvykh yakostey / O. V. Lazorko // Visnyk Natsional'noho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskyy politekhnichnyy instytut». Filosofiya. Psykholohiya. Pedagogika. – 2010. – № 3. – S. 132–135.
5. Lazorko O. V. Profesiyno-psykholohichnyy treninh yak metod korektsiyi ta rozvytku profesiynoyi vidpovidal'nosti menedzheriv / O. V. Lazorko // Psykholohichni perspektyvy / Volyn. nats. un-t im. Lesi Ukrainky, In-t sots. ta polit. psykholohiyi ; [redkol. : L. Zasyekina (holov. red.) ta in.]. – Luts'k, 2011. – Vyp. 18. – S. 160–168.
6. Lefterov V. O. Psykholohichni treninhovi tekhnolohiyi v orhanakh vnutrishnikh sprav : [monohr.] : u 2 t. / Lefterov V. O. – Donetsk : DYU, 2007. – Т. 1 : Metodolohiya pshkhotreninhu ta yoho vykorystannya u profesiyno-psykholohichnomu rozvytku personalu, zadianyoho v ekstremal'nykh vyдах diyal'nosti. – 2007. – 242 s.
7. Matiykiv I. M. Treninh emotsiyynoyi kompetentnosti : navch.-metod. posibnyk / I. M. Matiykiv – K. : Pedagogichna dumka, 2012. – 112 s.
8. Moroz L. I. Profesiyno-psykholohichnyy treninh u stanovleni osobystosti fakhivtsya (na prykladi pratsivnykiv OVS) : [monohr.] / Moroz L. I. – Івано-Франківськ : ЗАТ Надвірн. друк., 2007. – 312 с.
9. Pidyukov P. P. Psykholohichnyy treninh u roboti z pratsivnykamy OVS / P. P. Pidyukov, O. S. Dronova, S. L. Mazur, T. V. Bobko // Nauka i pravookhorona. – 2014. – № 1 (23) – S. 111–119.
10. Profilaktyka profesiynoyi deformatsiyi personalu ustanov vykonannya pokaran' : treninhova prohrama / [I. V. Pakhomov, I. M. Rudnits'ka, V. O. Synyebok ta in.]. – Bila Tserkva, 2011.
11. Formuvannya pozytyvnoho sotsial'no-psykholohichnoho mikroklimatu v kolektyvi spivrobitnykiv ustanov vykonannya pokaran' : treninhova prohrama / [S. Yu. Zamula, N. A. Perkova, I. M. Rudnits'ka ta in.]. – Bila Tserkva, 2011.
12. Chychuha M. M. Profilaktyka destruktivnykh psykhychnykh staniv pratsivnykiv sotsial'no-psykholohichnoyi sluzhby ustanov vykonannya pokaran' Ukrainy : dys. ... kand. psykhol. nauk / Chychuha Maryna Mykhaylivna. – Kh., 2016. – 265 s.

Yatchuk, M.S. State Criminal-Executive Service of Ukraine personnel's psychological competence development training. The article deals with the problem of professional-psychological training to develop psychological competence in the personnel of the State Criminal-Executive Service of Ukraine. The author discusses the theoretical principles of penitentiary institution personnel's psychological competence training and the types of training to develop their situation assessment skills, situation predicting skills, problem-solving skills, situational self-control and critical situation readiness.

The problems related to the correctional institution personnel's training include the development of the State Criminal-Executive Service of Ukraine personnel's training specific to their professional activities; the shortage of training time and training sessions, which can result in the trainees' dissatisfaction with training, etc.; absence of special training for penitentiary institution personnel trainers.

It is noted that the training helps the correctional institution personnel become more competent through the use of acquired psychological knowledge and relevant skills. In addition, the personnel of the State Criminal-Executive Service of Ukraine develop their abilities to assess and forecast situations, solve problems, control themselves in difficult situations and be psychologically ready to act in these situations.

Keywords: professional psychological training, situation assessment, situation forecasting, problem solving, situational self-control, difficult situation readiness.

Відомості про автора

Ятчук Марія Сергіївна, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри практичної психології Інституту кримінально-виконавчої служби Національної академії внутрішніх справ, м. Київ, Україна.

Yatchuk, Mariia Serhiivna, PhD, senior lecturer, Dept. of applied psychology, Institute of Criminal-Executive Service at the National Academy of Internal Affairs of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

E-mail: mariyaratno@i.ua